

המקנא פרק ראשון סוטה

בל מקום שנאמר עד הרי באן שנים. ואחד דכתיב גבי ועד אחד לא יענה נפשו (במדבר לה) מוקי לה צפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה) צדרישה מן התלמידים ולא יומת על פי עד אחד (דברים ח) דרשינן צפרק ראשון דמכות (דף ו) לעדות מיוחדת לאפוקי אחד רואה מחלוץ זה ואחד רואה מחלוץ זה * אצל קשיא דגבי צנועת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומחייבין אפילו אחד כדמין (שביעית דף לא) כפר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל דצנועת העדות לא חייבה מורה אלא נתיבנה כדלפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפסקו ממון מיקייב דצנועת ממון תילא מילתא: **מאי טעמא דר' יהושע.** צירושלמי מפיק ליה מהני קראי מאי טעמא (ב) ודרבי יהושע כי מלא צה ערות דבר ערוה זו הסמירה דבר זו הקינוי וילפינן דבר דבר מה דבר האמור הלן על פי שנים אף כהן ע"פ שנים מני רבי יוסי בר' יהודה וכו' משקה ע"פ שנים נאמר כי מלא ואין מלאה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי אליעזר דבר (ט) דבר שהוא מרגיל צל לירי ערוה עוד צירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' שלא יקנה לה מתוך שמוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך גלות אלא מתוך דבר של אימה עבר וקינא לה מחמת הדברים הללו מה את אמרת למזה או לעיכוז חס תאמר למזה קינוי קינוי חס רבי מנחם איכא כהלא כל מקום שנאמר מוקה תורה מעכב (ו):

תוספות שאנין

אלא טעמא דכתיב רחמנא לא יקום עד אחד באיש. וא"ת לא לכתיב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד באיש ומפילא שמעתינן דעד אחד נאמן בטובה משום דאיכא רגלים לדבר. וי"ל דאין זה סברא כל כך לאמין עד אחד מבט סברא דלא נאמן דנפיק לך מקראי ואי אפי' חד ליכא אלא במאי מהסרא דאין לומר דאיחטא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאסורה בלא עד א' לכל הפחות משום טעמא דרגלים לדבר. דהיא דבר דבר ממון כתיב כתיב בנאפה כי מצא בה ערות וכו' ובתיב בדיני ממונות על פי שנים עדים יקום דבר. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה פ"ה ומי מצית אמרת דאי לא רחמנא דכל עד שנים הם דאנא אמיתא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב והקל עליה והא מדרתיב היא לא נתפשה (ז) אועד אין בה נהי דרשי' דקרא איכא למימר על ידי שנים עדים ושכב איש אתה בעדים ועד אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היא קאי אהן נאמן בה לא אמרת דלא מחזקי' לה בנבעלת לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי ניהו דרומנין ולא קנאי י"מ אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנא והיא אומרת שנתנה א"כ מוציא לעז על המים המארים. אדרבה משנתנו עיקר אדרבה (ר"א) וי"מ הכי אדרבה משנתנו עיקר דכיון דקינא לה על פי שנים תנא מזהות אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמייירי דלא קנא לה מחתלה היא לא זורה מליטתו (ג) שכבר קנא לה בעדים שלא על ידי כעס. וכה ליכא עיקר דהרי לא קנא לה בפני גידים ולכשיכעוס נקל לו לומר קנאיה והוא ימצא לה תעירות הרבה. ל"ה:

ממשמע שנאמר עד. ולא נאמר עדים איני יודע דלחד קאמר אלא מדאליטריך למיכתב אחד שמע מינה דעד שנים משמע דאינו אלא לשון עדות וקסא עדות שנים: **ואמר רחמנא תרי ליה כה.** לעיל קאי לפרושי מסקנא דמילתיה היכי מדריש ועד אין צה: **אלא טעמא כו'.** קושיא היא. כלומר דהוא דכתיב (א) לא יקום עד אחד דהוא מוכח לך דהאי ועד אין צה צמיה קאמר הא לאו הכי הוה אמיתא עד דכתיב הכא בצוטה חד הוא וקאמרין אפילו אחד אין צה: **אליעזר.** לא יקום עד אחד לגלוי עליה דהאי ולאשמעינן דחד מהימין דאי לאו הכי הוה אמיתא כל סתם עד אחד הוא וצנועה לא הוה אמיתא דמיסתרא ואפי' צעד א' וכל שכן צלל עד והכי הוה דרשינן ליה ועד אין צה דקא אמר רחמנא הכי קאמר ועד אחד אין נאמן צה אלא שנים: ופרשינן אין נאמן צה. **אלא מאי בעי.** קרא עד דהאי תרי בתמיה אמאי אתא קרא להאי לשמוק קרא מיניה כו': **דבר דבר ממון.** כתיב צנועת כי מלא צה ערות דבר (דברים כד) וכתיב צדיני ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (ט) **אליעזר.** לא יקום לגלוי עליה דהאי עד דכתיב הכתוב מדבר עד חד לא גלי עליה הוה אמיתא עד חד משמע ואין נאמן צה קאמא קרא לאשמעינן. ודקשיא לך למה לי קרא סלקא דעתך דאמיתא סוטה שאמר קינוי וסמירה צל עד אחד והעיד שנטמאה צוטה סמירה שאני ורואי להאמינו כאן ועד אין צה נהי דרשי' ומי מליס אמרה. דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם (א) דלנא אמיתא דהאי עד אין צה אין נאמן צה קאמר א"כ צה הכתוב להקל עליה: **והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל.** דפשיטא לך דנטמאה והכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין צה נהי דרשי' דקרא איכא למימר ע"י שנים עדים ושכב איש אתה בעדים ועד אחד אין נאמן צה אלא והיא לא נתפשה היכי קאי אהן נאמן צה הא אמרת דלא מחזקי' לה צנועת: **כה.** צנועתא קאי דה מינה סליק והיא נטמאה ועד אין צה ודרשינן אין צה תרי אלא חד: **כה.** עד אחד נאמן ולא בקינאי: **סמירה עדיפא.** לאחמורי צה: **שכן אופרתה.** על הבעל ועל הבעול מספק: **כעומא.** ודאית כדדרשינן לקמן מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה צפרק כעס שהמים צודקין (דף כח). **שכן עיקר גרם לה.** שעי' הקינוי סמירתה אופרתה: **מנאי.** דקמני לר"א דקינאי צנעים וסמירה על פי עצמו: **דלא כי האי סגא.** דקמני לר"א סמירה צנעים וקינאי על פי עצמו: **לדברי ר' יוסי.** ונקמן מפרש לה: **מאי ניהו.** אין לדבר סוף דקאמר: **ואמר קנאי.** כשכועס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנטמאה עמו סמירה כל שהוא דכיון דלא קינא לה לא מזהרה צו: **הא למשנתנו יש סוף.** לדברי רבי אליעזר בתמיה: **והא זמנין דלא איספתרה.** ואומר ראייתה שנטמאה: **ולא מיבעיא למשנתנו בתמיה:** איכא עיקר. שכבר התחיל צעדים שלא ע"י כעס: **הכא ליכא עיקר.** ולכשיכעוס נקל לומר קנאתי והוא ינאלא לה סמירות הרבה: **לא לימא איניש.** אפילו צינו צניעה: **ומספתרה.** ונאסרת עליו: **קנאה.** כעס כמו הם קנאוני צלל אל (דברים ג) כי קנאה חמת גבר (משלי ו): **מאי דקמא.** מה יש לפנינו מה אירע עכשיו שזו צודלת מן האנשים: **וכולי עלמא ידעי דקינא לה.** שהעדים מגלין הדבר ואינן שונאין אותה: **ואיהו דאסי למיעבד קנאה כהדה.** שזו מקיימטו על שמועדה: **אלמא**

(א) סנהדרין ג. לקמן לא.
(ב) ונקמן ג. מה ג.
(ג) ומספתרה פ"ה.
(ד) גיטת רש"י וזף.
(ה) דברים טו. וי"ל פ"ה דר"א ועי' רש"י.

תורה אור השלם

1. ושכב איש אתה שבתה ירע ויעלם מעיני אישה ובסתרה היא נשקאה ועד אין בה והוא לא נתפשה.
2. ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נתפשה: כמדבר ה"ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומי מלאי אמרת וכו' שנים הם דהוה אמיתא: (ב) תוס' ד"ה מאי וכו' מ"ע דר"א כי מלא צה. וי"ב פי' מ"ע דר"א אליבא דמאן דמתימין דפבר מקנא ע"פ שנים ומשקה על פי עד א': (ג) בא"ד מה מקיים ר"א דבר. וי"ב פי' מה מקיים ר"א אליבא דר' יוסי כ"י יהוה דקנא ע"פ עד א' או ע"פ עצמו ומשקה ע"פ שנים והא דבר שהוא מרגיל צל לירי דבר דבר וספק דליהו לא דרשי' דבר לדברי קינוי אלא להאמינו כאן ועד אין צה נהי דרשי' ערוה דהיינו סמירה: (ד) בא"ד מורה מעכב ה"ג מעכב הקינוי ה"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כל מקום בו אמר קנאי וכו'. עין רש"י ד"ה דף טו ע"א ד"ה חס לא יגיד וי"ע.

(א) לא נתפשה מכלל פשיטא ליה דנטמאה והכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין צה נהי דרשי' דקרא איכא למימר ע"י שנים עדים ושכב איש אתה בעדים ועד אחד אין נאמן צה אלא והיא לא נתפשה היכי קאי אהן נאמן צה הא אמרת דלא מחזקי' לה צנועת: כה. צנועתא קאי דה מינה סליק והיא נטמאה ועד אין צה ודרשינן אין צה תרי אלא חד: כה. עד אחד נאמן ולא בקינאי: סמירה עדיפא. לאחמורי צה: שכן אופרתה. על הבעל ועל הבעול מספק: כעומא. ודאית כדדרשינן לקמן מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה צפרק כעס שהמים צודקין (דף כח). שכן עיקר גרם לה. שעי' הקינוי סמירתה אופרתה: מנאי. דקמני לר"א דקינאי צנעים וסמירה על פי עצמו: דלא כי האי סגא. דקמני לר"א סמירה צנעים וקינאי על פי עצמו: לדברי ר' יוסי. ונקמן מפרש לה: מאי ניהו. אין לדבר סוף דקאמר: ואמר קנאי. כשכועס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנטמאה עמו סמירה כל שהוא דכיון דלא קינא לה לא מזהרה צו: הא למשנתנו יש סוף. לדברי רבי אליעזר בתמיה: והא זמנין דלא איספתרה. ואומר ראייתה שנטמאה: ולא מיבעיא למשנתנו בתמיה: איכא עיקר. שכבר התחיל צעדים שלא ע"י כעס: הכא ליכא עיקר. ולכשיכעוס נקל לומר קנאתי והוא ינאלא לה סמירות הרבה: לא לימא איניש. אפילו צינו צניעה: ומספתרה. ונאסרת עליו: קנאה. כעס כמו הם קנאוני צלל אל (דברים ג) כי קנאה חמת גבר (משלי ו): מאי דקמא. מה יש לפנינו מה אירע עכשיו שזו צודלת מן האנשים: וכולי עלמא ידעי דקינא לה. שהעדים מגלין הדבר ואינן שונאין אותה: ואיהו דאסי למיעבד קנאה כהדה. שזו מקיימטו על שמועדה: אלמא

Chart 1

סטירה	קינוי		
1	2	ר"א	א – משנה [ב.]
2	2	ר"י	ב – משנה [ב.]
2	1	ר' יוסי בר יהודה	ג – תוספתא [ב:]

Chart 2

טומאה ("עד אין בה")	סטירה	קינוי	
1	1	2 – "בה" ולא בקינוי	ר"א – משנה
1	2 – "בה" ולא בסטירה	2 – "בה" ולא בקינוי	ר"י – משנה
1	2 – "בה" ולא בסטירה	1	ר' יוסי בר יהודה